

This document was created with Win2PDF available at <http://www.daneprairie.com>.
The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.

دانشکده علوم انسانی و اجتماعی

گروه تاریخ

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد

در رشته ی تاریخ گرایش ایران دوره اسلامی

عنوان

بررسی دولت دکتر علی امینی و اصلاحات او

استاد راهنما

دکتر جلیل نائیبیان

استاد مشاور

دکتر علیرضا کریمی

استاد داور

دکتر پاشازاده

پژوهشگر

معراج عطابخش

خرداد ۱۳۹۰

This document was created with Win2PDF available at <http://www.daneprairie.com>.
The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.

نام خانوادگی: عطابخش	نام: معراج
عنوان پایان نامه: بررسی دولت دکتر علی امینی و اصلاحات او	
استاد راهنما دکتر جلیل نائیبیان	
استاد مشاوره: دکتر علیرضا کریمی	
مقطع تحصیلی: کارشناسی ارشد رشته: تاریخ	گرایش: تاریخ ایران اسلامی
دانشگاه: تبریز دانشکده: علوم انسانی و اجتماعی	ورودی: ۸۷
کلید واژه‌ها: علی امینی - اصلاحات ارضی - نخست وزیر - شاه	
<p>چکیده:</p> <p>دکتر علی امینی در نتیجه حمایت‌های قاطعانه امریکا و فشارهای همه جانبه داخلی و خارجی به محمدرضا شاه پهلوی، در تاریخ ۱۷ اردیبهشت ۱۳۴۰ به قدرت رسید. دوران ۱/۵ ساله صدارت وی از پرهیاهوترین مقاطع تاریخ ایران است. این دولت هم در عرصه ی خارجی و هم در محافل داخلی به دولت اصلاحات معروف است. دکتر امینی در طول دوران کوتاه صدارت خود منشا اقدامات و اصلاحات بسیاری واقع شد. تلاش در راستای بهبود وضعیت اقتصادی کشور و وضعیت معیشتی مردم، انحلال مجلسین شورای ملی و سنا، تعقیب مفسدین اقتصادی و بازداشت تنی چند از سران کشوری و لشگری و برپایی دادگاهها برای محاکمات بزرگ و مهم تر از همه اجرای برنامه ی اصلاحات ارضی در ایران را می توان مهم ترین اقدامات دولت اصلاحات دکتر امینی برشمرد. در آن دوره این اصلاحات برنامه ای دیکته شده از سوی ایالات متحده تلقی می شد و هدف از اجرای آن مخصوصا برنامه ی اصلاحات ارضی مقابله با جنبش های احتمالی دهقانی - کمونیستی و تلاش برای تولد و رشد یک طبقه ی متوسط اقتصادی در ایران عنوان می شد. دولت دکتر امینی در اجرای برنامه ی اصلاحات ظاهرا به توفیقاتی دست یافت اما سفر شاه در فروردین سال ۱۳۴۱ به ایالات متحده که شدیداً به دنبال آن بود تا برنامه ی اصلاحات را به نام خود تمام کند، دولت امینی را در فشار شدیدی قرار داد و این دولت با چالش های متعددی در داخل کشور روبرو گشت. سرانجام در ظاهر امینی به دلیل اختلاف بر سر بودجه نظامی با شاه از نخست وزیری استعفا داد. اما برکناری دولت امینی حاصل توطئه ی حساب شده ایالات متحده و شاه بود. ایالات متحده به خوبی به نقش مهم و تعیین کننده ی شاه در ساختار سیاسی ایران پی برده بود و این اولین باری نبود که ایالات متحده با عدم حمایت خود از دولتی اصلاحگرا در ایران منجر به سقوط آن می شد. در این پژوهش به بررسی دولت اصلاحات دکتر علی امینی و فعالیتهای سیاسی او پرداخته خواهد شد.</p>	

This document was created with Win2PDF available at <http://www.daneprairie.com>.
The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.

چکیده

مقدمه

***فصل اول: کلیات**

بیان مساله

۲

✓ سؤالات تحقیق

۲

✓ فرضیات تحقیق

۲-۳

✓ تعریف مفاهیم

۳-۵

مواد و روش ها

۵

پیشینه تحقیق

۵-۶

بررسی منابع

۶-۹

***فصل دوم: زندگی نامه دکتر علی امینی**

پیشینه خانوادگی

۱۱-۱۷

خانواده علی امینی

۱۷-۱۹

تولد، تحصیلات

۱۹-۲۱

ورود به عرصه های سیاست

۲۱-۲۲

تجربه ی وزارت

۲۲-۲۷

دکتر امینی از سفارت تا صدارت

۲۷-۲۸

۲۸-۳۰

دکتر امینی پس از صدارت تا وفات

***فصل سوم: دوران نخست وزیری و دولت اصلاحات**

۳۲-۳۴

حمایت مطبوعات داخلی و سیاست خارجی آمریکا

۳۴-۴۰

نقش ایالات متحده در به قدرت رسیدن امینی

۴۰-۴۳

واکنش محافل خارجی نسبت به نخست وزیری دکتر امینی

۴۳-۴۶

اهداف محمدرضا پهلوی از انتصاب دکتر امینی

۴۷-۴۹

انحلال مجلسین و اصلاحات، شروط دکتر امینی

۵۰-۵۱

دکتر امینی و نطق هایش

۵۱-۵۴

معرفی هیات وزیران

۵۵-۵۶

برنامه های اصلاحی دولت دکتر علی امینی

۵۶-۵۸

واکنش مطبوعات به نخست وزیری دکتر امینی

اصلاحات

۵۸-۶۱

✓ انحلال مجلسین

۶۱-۶۳

✓ اوضاع اقتصادی

۶۳-۶۴

✓ دکتر امینی و آزادی دانشجویان دربند

۶۴

✓ تاسیس سازمان رهبری جوانان

۶۴-۶۵

✓ برنامه ی اصلاحات ارضی

۶۵-۶۶

✓ مبارزه با فساد اقتصادی و اداری

۶۶-۷۳

✓ بازداشت سران کشوری و لشگری

مخالفت ها و کارشکنی ها بر علیه دولت اصلاحات

۷۳-۷۵

***فصل چهارم: چالش ها**

اصلاحات ارضی در ایران

۷۷-۷۸

مقدمه

۷۸-۷۹

نگاهی اجمالی به وضعیت کشاورزی در ایران

۷۹-۸۲

اصلاحات ارضی و منافع استعماری در ایران

۸۲-۸۸

پیشینه ی اصلاحات ارضی در ایران

۸۸-۹۱

اصلاحات ارضی از دیدگاه محمدرضا شاه پهلوی

۹۱-۹۸

اصلاحات ارضی از دیدگاه دولت اصلاحات

۹۸-۱۰۵

مراحل اصلاحات ارضی و نتایج آن

۱۰۵-۱۰۸

اثر بخشی اصلاحات ارضی در ثبات سیاسی- اقتصادی ایران

۱۰۸-۱۱۵

مخالفت ها و واکنش ها نسبت به برنامه اصلاحات ارضی

۱۱۵-۱۱۷

ارسنجانی و تئوری اصلاحات ارضی

۱۱۷-۱۲۲

علت انتخاب ارسنجانی به وزارت کشاورزی

***فصل پنجم: فرجام اصلاحات ارضی در ایران**

۱۲۴-۱۲۷

علت عدم توفیق برنامه اصلاحات ارضی

۱۲۷-۱۳۰

✓ بررسی مضار حذف مالک از نظام معیشتی- اقتصادی

۱۳۱-۱۴۱

✓ پیامدهای اصلاحات ارضی-تاثیر در صنعت، اقتصاد و انقلاب

- ۱۴۱-۱۴۴ ✓ مذهب پدیده ای قدرتمند در روستاها- پیوند با روحانیت
- ۱۴۴-۱۵۰ ✓ اصلاحات ارضی و انقلاب در ایران
- ۱۵۰-۱۵۴ تحلیل های ارائه شده از اصلاحات ارضی
- ۱۵۴-۱۵۵ نتیجه گیری

***فصل ششم:**

بخش اول: دولت اصلاحات در عرصه ی خارجی

- ۱۵۷-۱۵۸ اهداف انگلیس و ایالات متحده بعد از سقوط دولت ملی
- ۱۵۸-۱۶۴ استراتژی نگرش نوین جمهوری خواهان
- ۱۶۴-۱۶۵ دلیل شکست جمهوری خواهان از دموکراتها در انتخابات ریاست جمهوری
- ۱۶۵ مواضع ارگان های دولتی امریکا در قبال سلطنت محمدرضا پهلوی
- ۱۶۶-۱۶۹ دیدگاه جهانی والت ویتمن روستو
- ۱۶۹-۱۷۰ دیدگاههای چستر باولز و دین راسک
- ۱۷۰-۱۷۳ بررسی دیدگاههای جهانی پرزیدنت کندی
- ۱۷۳-۱۷۶ سیاست کاربردی پاسخ نرمش پذیر
- ۱۷۷-۱۸۰ کندی و کمیته ی ارزیابی سیاست امریکا در ایران
- ۱۸۰-۱۸۳ تحلیل های جان باولینگ از ایران
- ۱۸۳-۱۸۵ سفر سپهد تیمور بختیار به امریکا و اورل هریمن به ایران
- ۱۸۵-۱۸۸ تهدید خروشچف- نگرانی نسبت به ثبات رژیم پهلوی در ایران

۱۸۸-۱۸۹ ادامه ی فشار دموکراتها برای جایگزینی علی امینی

۱۹۰-۱۹۲ کنفرانس نیکوزیا و تغییر سیاستهای امریکا در حمایت از دولت اصلاحات

بخش دوم: وام های خارجی

۱۹۳ اثربخشی وام های خارجی

۱۹۴-۱۹۵ ثبات اقتصادی و تاثیر آن

۱۹۵-۲۰۰ تاثیر کمک های خارجی در ثبات سیاسی کشور

۲۰۱-۲۰۵ ***نتیجه گیری**

۲۰۶-۲۱۱ ***فهرست منابع**

This document was created with Win2PDF available at <http://www.daneprairie.com>.
The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.

تقدیم به:

پیشگاه بزرگ مرجع جهان تشیع

عالم وارسته

فقیه آزاده

خاتم الفقهاء

حضرت آیت الله العظمی

مرحوم سید ابوالقاسم خویی (رضوان الله تعالی علیه)

This document was created with Win2PDF available at <http://www.daneprairie.com>.
The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.

تقدیر و تشکر:

الحمد لله رب العالمین (حمد و سپاس خدایی را سزااست که پروردگار جهانیان است).

اکنون که این امر در ظل الطاف عنایات الهی و توجهات حضرت صاحب الزمان (عج) روحی له الفداء، به سرانجام رسید، بر خویشتن فرض می دانم که نهایت سپاس و امتنان خود را از عزیزان و بزرگوارانی که در طول این پژوهش زحمات این حقیر را صمیمانه متحمل شدند، اعلام دارم:

✓ سرکار خانم **آ. گلصنملو** مادر مهربانم که الهام از صبر و بردباریش، شراره های عشق را در وجودم شعله ورتتر می سازد.

✓ جناب آقای **قربان عطابخش** پدر فداکار، مجاهد و تلاشگر که مشاهده ی همت والا و عزم پولادینش، وجودم را سرشار از اراده و عزم راسخ در نبرد برای نیل به فرداهای بهتر می سازد. معلم شریفی که سی سال تمام دلسوزانه درس زندگی داد. ساده اما عاشقانه و عارفانه زیست، درویشانه به زندگی نگریست اما در سیر به فناء فی الله مستغنی شد. کسی که برای همیشه ی تاریخ در قلبم زنده است و جاوید خواهد ماند.

✓ جناب آقای **محمد گلصنملو** دایی اندیشمند، وارسته، فاضل و آزاده ام که همواره الهام بخش من در عشق به خوبی ها و زیبایی های زندگی است.

✓ جناب آقای **دکتر جلیل نائبیان** استاد بزرگوارم. هفت سال شاگردی و حضور در کلاس های این بزرگوار فرصت خوبی بود تا در کنار عشق به انسان ها و همه ی خوبی ها، عشق به مفاهیم والایی چون وطن دوستی و وطن پرستی، آزادگی و آزادی را تجربه کنم. کسی که نهال علم اندوزی و یادگیری در این حقیر را بارور و بارورتر ساخت. انسان والایی که همیشه مدیون زحماتشان خواهم بود.

This document was created with Win2PDF available at <http://www.daneprairie.com>.
The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.

مقدمه:

پس از کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲، دولت کودتا با افتخار تمام بر سر کار آمد و شاه بار دیگر بر تخت سلطنت ابقا گردید. جریان نفت می بایستی از نو برقرار می شد و عواید آن به شریان های اقتصادی کشور تزریق می شد. اما مهمتر از همه این بود که امریکایی ها در کنار انگلیسی ها به قدرت مطلق العنان خارجی در کشور تبدیل شدند و مهم تر از همه تحمیل قراردادی به نام کنسرسیوم نفت بر ایران بود و مهمترین رهاورد این قرارداد، معرفی شخصیتی به قدرتهای بیگانه بود که خود عاقد قرارداد جدید نفت به حساب می آمد، یعنی دکتر علی امینی. او از شاهزادگان قجر از طرف مادری و از تحصیل کردگان ایرانی در اروپا بود. کسی که درس سیاست را به خوبی نزد مادر خود فخرالدوله و عموی همسرش یعنی قوام السلطنه فراگرفته و به حد کافی در زمینه ی سیاست پخته شده بود. ترس شاه از این شخص تا حدی بود که به ناچار او را مدتی بعد با مقام سفارت ایران در آمریکا به واشنگتن فرستاد.

از این به بعد کلیه تحولات داخلی ایران در ارتباط مستقیمی با تحولات جهانی و سیاستهای استعماری بیگانگان قرار می گیرد و شاه هرچه بیشتر برای تحکیم پایه های سلطنت خود بر آنها متکی می شود. روند حکومت استبدادی شاه در حال تکوین و شکل گیری است. از ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ تا سال ۱۳۴۰ به مدت ۸ سال خفقان و سرکوب مبارزان و آزادی خواهان حکمفرماست. اما یک رویداد مهم این خوی استبدادی و خفقان داخلی حکمفرما بر کشور را تحت الشعاع قرار می دهد و آن رویداد بسیار مهم، روی کار آمدن دموکراتها در ایالات متحده و فشار بر قدرتهای استبدادی جهان سوم برای ایجاد فضای باز سیاسی و اعطای آزادی های بیشتر و اجرای اصلاحات در شاکله نظام های سیاسی آن کشورهاست. ایران از این قاعده مستثنا نیست، بلکه به خاطر موقعیتی که دارد در مظان توجهات بیشتری است. این موقعیت همجواری ایران با شوروی و فعالیت کمونیست ها و توده ای ها در ایران و احتمال برقراری انقلابات کمونیستی -دهقانی است. بهترین گزینه از دیدگاه گروه کاری جان اف کندی در ایالات متحده برای اجرای اصلاحات مورد نظر دموکراتها در ایران، کسی نبود جز دکتر علی امینی. شاه، دکتر امینی را بعنوان سفیر به امریکا فرستاد تا از گزند فعالیتهای سیاسی او در امان باشد، اما غافل از اینکه بزرگترین اشتباه خود را مرتکب شد و امینی در آنجا با دموکراتها روابط صمیمانه ای برقرار ساخت و این زمینه ای شد تا امینی نه تنها به عنوان نخست وزیر بعدی دولتی در ایران برای اجرای اصلاحات امریکایی در نظر گرفته شود، بلکه به عنوان یک جایگزین برای شخص خود شاه مطرح گردد.

شاه در بحران عجیبی گرفتار آمده بود. روی کار آمدن امینی و اجرای اصلاحات امریکایی و اعطای آزادی ها در حقیقت به معنای پایان عمر سلطنت پهلوی بود. اینجا بود که شاه به تکاپو می افتد. شاه در اندیشه این است که چگونه می تواند هم اعتماد امریکایی ها را برای بقای سلطنت خود در ایران جلب کند و هم رقیب سرسختی

چون امینی را از میدان به در کند؟ شاه به این می اندیشد که چگونه می تواند اصلاحات مورد نظر آمریکایی را که دولت امینی عهده دار اجرای آن بود به نام خود کند و چگونه از این طریق بتواند مخالفان اصلی خود را که مالکیت سنتی و جبهه ملی باشد برای همیشه از صحنه خارج سازد. اصلاحات آمریکایی و بویژه اصلاحات ارضی این فرصت را به شاه می دهد.

شاه با قبول تلویحی امینی، شروع به زمینه سازی و توطئه چینی می کند. با مهارت خاصی سیاستهای خود را به پیش می برد و در پایان نیز موفق می شود. دولت اصلاحات امینی ساقط می شود و اصلاحات مورد نظر آمریکایی به نام شاه تمام می شود و خود را در قالب اصول شش گانه انقلاب سفید جلوه گر می سازد. بدین ترتیب بار دیگر اصلاحات در ایران به بن بست برمی خورد. خفقان و سرکوب حاکم می شود و شاه همچون یک رجل سیاسی زمامدار در امر حکومت ظاهر می شود. البته در این راه نباید تاثیر و نقش خود آمریکایی ها را نادیده گرفت.

کنار رفتن دکتر علی امینی برابر بود با ظهور استبداد مطلقه ی شاهنشاهی در ایران و نیز برقراری روابطی سلطه آمیز مبتنی بر ایجاد حکومتی دست نشانده در ایران توسط ایالات متحده آمریکا. در این پژوهش تحت عنوان "بررسی دولت دکتر علی امینی و اصلاحات او" کوشیده شده است تا حوادث محدوده زمانی مورد اشاره مورد بحث، تبیین و تحلیل قرار گیرد. هرچند که در این اثنا ناگزیر از اشاره به سوابق فعالیت های سیاسی دکتر علی امینی قبل از رسیدن به نخست وزیری و نیز پیشینه خانوادگی وی و همچنین فعالیتهای سیاسی دکتر امینی پس از کناره گیری از نخست وزیری خواهیم بود.

This document was created with Win2PDF available at <http://www.daneprairie.com>.
The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.

فصل اول:

کلیات تحقیق